

AMERİKÂN SENDİKALARI VE AMERİKÂNIN DIŞ SİYASETİ

Prof. Dr. John P. WINDMULLER

Cornell Üniversitesi, Sosyal Siyaset Fakültesi (A.B.D.)

T e r c ü m e

Doç. Dr. Sabahattin ZAIM

Istanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi

Amerikan sendikaları birbiriyle alâkalı iki hususta dış meselelerle ilgili bulunmaktadır. Birinci husus, Amerikan işçisinin diğer memleketlerdeki sendikalarla olan münasebetleridir. Bu münasebetler iki taraflı veya çok taraflı olabilir. Meselâ Amerikan ve İngiliz sendikaları arasında iki taraflı münasebetler mevcuttur. Her sendika grubu, diğer memleketin mümasil sendikalarının genel kongresinde bir kardeş delege vasıtasıyla temsil edilir.

Milletlerarası Hür Sendikalar Konfederasyonu ile Amerikan sendikaları arasındaki dostane bağlar ise çok taraflı münasebetlere bir misal teşkil eder. Karşılıklı çok taraflı münasebetlerden doğan problemler ile Amerikan işçisinin bu kabil dış münasebetlerde takip ettiği siyaset ve gündelik çalışma ve faaliyetleri esas itibarıyla bizatihi Amerikan sendikaları tarafından murakabe edilip, bu hususta devletin herhangi bir müdahalesi bahis mevzuu değildir.

Sendikaların dış meselelerle olan münasebetlerindeki ikinci husus, Amerikan hükümetinin dış siyasetiyle olan alâkalandır. Amerikan işçisinin Amerikan hükümetinin dış siyasetini kontrol edecek bir durumda bulunmadığı aşikâr olmakla beraber, muayyen şartlar altında Amerikan dış siyasetine müessir olmağa ve gerekirse onu tadil etmeğe de çalışırlar.

Bu mevzuun her iki vechesinin de Sosyal Siyasetle uğraşanlar için aynı derecede önemli ve alâka çekici olmasına rağmen zamanımızın müsaadesizliği hasebiyle bugünkü konferansımızda yalnız ikinci husus üze-

rinde duracağım. Bu mevzu ile ilgili olarak cevaplandırmağa çalışacağım sualler şunlar olacaktır:

1 — Amerikan sendikalarının Amerikan dış politikasıyla ilgilenmelerinin ve hattâ bir dereceye kadar dış politikaya karışmalarının sebebi nedir?

2 — Amerikan sendikalarının dış siyasetini kim tayin eder? Dış siyaseti ilgilendiren hayati kararlar, sendika teşkilâtının hangi kademesi alır? Amerikan sendika liderlerinin milyonlarca sendikalı işçi adına konuşuklarını ifade etmek ne dereceye kadar doğrudur veya değildir?

3 — Amerikan işçisinin milletlerarası münasebetlerdeki siyasi tutumunu tayin eden faktörler nelerdir?

4 — Dış siyaset hususundaki tutum hangi resmî veya gayiresmî kanallarla belirtilmektedir? Hükûmetin durumunu takviye mahiyetindeki beyanatlar ne derece müesseriyeti haizdir ve daha mühimmi, hükûmetin dış siyasetine muhalefet ne derecede tesirli olmaktadır?

Bu suallerin bir kısmına sarîh, bir kısmına zimni cevaplar vermeye çalışacağım, bir kısmına da kat'î bir cevap vermem mümkün olmayacaktır.

I

Son yıllarda, takriben ikinci harbin başlangıcından ve bilhassa sonundan beri Amerikan işçilerinin faaliyet ve alâkalarında dış meseleler oldukça önemli bir mevki kazanmıştır. Bir zamanlar münhasıran “yağla, ekmek” gibi gündelik maddi ihtiyaçlar üzerine mesaisini teksif etmekle iftihar eden Amerikan sendikacılığında, 1940 tan bu yana toplanan hiç bir federasyon kongresi olmamıştır ki, zaman ve mesaisinin büyük kısmını milletlerarası meselelerin müzakeresine hasretmiş olmasın. Bu kongrelerde alman kararlar, epik sendika kararları şeklinde hemen hemen başlıca bütün dünya meselelerini ele almıştır. Fırsat düştükçe teknik yardım, Cezayir meselesi, Sputnik, NATO, A.B.D. — Rus münasebetleri, dış yardımlar ve kollektif güvenlik gibi mevzularda işçilerin alâkası, yazı, konuşma, münakaşa vs. şekilde belirtilmiştir. Son yıllarda başlıca büyük Amerikan sendikalarının bütçelerinden önemli bir kısmı, sarahaten milletlerarası meseleler diye vasıflandırılabilir mevzulara tahsis edilmiştir. Amerikan Sınai Organizasyonları İşçi Kongreleri Federasyonunun (AFL — CIO) mm hemen bütün neşriyatında dış siyasetle ilgili hiç oi-

mazsa bir makale mevcut bulunmaktadır. (AFL — CIO) nun yüksek kademelerindeki bir kısım idareciler, mühasıran milletlerarası münasebetlerin tetkiki ve sendikaların dış siyasetlerinin tanzimi ile meşgul olurlar. Dış meselelere karşı bu zamanda gösterilen bu alâkanın sebebini şöyle izah etmek mümkündür:

1 — Amerikadaki işçi hareketleri olgunluk çağına varmıştır. Artık Amerikan cemiyetindeki mevkileri kâli derecede sağlamlaşmış olduğundan, sendika liderleri işverenlerle (kollektif pazarlık yoluyla) ve nü-kûmetle (siyasî ve mevzuatla ilgili meseleler bakımından) olan ve kendi durumların tahkim gayesini güden gündelik mücadelelerin fevkine çıkmakta, daha şumûllu meselelerle alâkalanmak için vakit bulabilmektedir. Sendikaların milletlerarası meselelere karşı alâkalarının ve mahalli kommünal faaliyetlere iştiraklerinin her geçen gün biraz daha artması, sendikaların görüş ve alâka budutlarının genişlemiş olmasıyla yakından ilgili bulunmaktadır.

2 — İkinci sebep sendika liderlerinin durumuyla ilgilidir. Bundan otuz yıl önce, milletlerarası meselelerle ilgilenen ve bu uğurda bir hayli emek sarfeden "Samuel Gompers" istisna edilirse, milli çapta şahsiyet ihraz etmiş tek bir sendika lideri göstermek güçtür. Bugün ise, milletlerarası meselelerle ve bu sahadaki gelişmelerle ilgilenen sendika liderlerinin sayısı en üst kademede, on ikinin üstünde bulunmakta ikinci kademe de lider ve idareciler içinde ise, bu miktardan da fevkine çıkmaktadır.

3 — Amerikan işçisi, sendikaların, dünya meselelerinin daha iyi anlaşabilmesi hususunda, memleketin profesyonel siyaset adamlarıyla, siyasî - iş adamlarından çok daha fazla faydalı olabileceğine kanidir. Önemli olan cihet bu fikrin doğruluğundan ziyade işçilerde bu kanaatin mevcut olmasıdır. İşçilerin noktainazarını teyit zımında, milletlerarası ihtilâfların, sınaî ihtilâflara çok benzediği, sınaî ihtilâfların sulh yolu ile hallinde ise işçilerin geniş tecrübe sahibi olduğu iddia edilir. Belli başlı bir kaç sendika lidennin sefirlîğe tayin edilmiş olmasını işçilerin ideallerinde yaşattığı da ileri sürülür. Nihayet işçilerin telâkkisine göre dünyada işçi kitleleri ve onların serîkacı liderleri, memleketlerinin dış siyasetinde ne derece müessir olabilirse, milletlerarası meseleler de o nispette iyi halledilebilir.

4 — Nihayet ikinci dünya harbini tevhit eden âmiller ile bu harbin neticeleri ve milletlerarasındaki siyasî kudret muvazenesinde halâ devam eden tahavvüller, Amerikan işçisi üzerinde derin tesirler icra etmiştir. Komünist memleketlerin dünya suhlu ve siyasî istikrar için gittikçe büyü-

yen bir tehlike teşkil etmesi karşısında Amerikan işçisi refah ve istikbalinin Amerika Birleşik Devletlerinin refah ve güvenliğine, onun da aynı şekilde Hür Dünya milletlerinin kudret ve güvenliğine bağlı olduğuna her zamankinden fazla inanmaktadır.

II

Amerikan sendikaların teşkilâtında başlıca kademeler şunlardır: tarihi seyir bakımından en yüksek seviyesine vardığına şüphe yoktur. Yalnız bu hususta bir noktaya işaret etmek gerekir. Amerikan sendikacılığında dış siyasete ait kararların hangi teşkilât kademesinde alındığı ve bu kararları kimin verdiği tetkik edildiğinde, bu fonksiyonu sendikaların en üst kademesinin ifa ettiği neticesine varılır.

Amerikan sendikaların teşkilâtında başlıca kademeler şunlardır: mahalli sendikalar, milli federasyonlar, ve konfederasyon.

Mahalli sendikalar içinde dünya meselelerine karşı ciddi ve devamlı alâka gösterenler elle sayılacak kadar azdır. Bugün A.B.D. de mevcut olan 60,000 ilâ 70,000 mahalli sendikanın hemen hiçbirisinin aylık toplantılarında dış siyaset meselelerinin gündeme alındığı görülmez. Bunun aksini beklemek belki doğru da değildir. Zira mahalli sendikalar mesailerini, üyelerinin iktisadi ve sınaî menfaatlerinin temini ve geliştirilmesi hususuna hasretmeğe mecburdur. Onların fonksiyonu o mahaldeki üyelerinin çalışma hayatı ile ilgili menfaatlerini korumaktır.

Margaret Hardy 1936 da yazdığı "The Influence of Organized Labor on the Foreign Policy of the United Etates" (Sendikaların A.B.D. nin dış siyasetindeki rolü) adlı oldukça eski fakat halâ kıymetini muhafaza eden kitabında şöyle demektedir:

Sendikalarda iki farklı unsur mevcuttur. Sendika idarecileri ve sendikalı işçiler. Önce sendikalı işçileri ele alalım. Amerikan ekonomisi, İngiltere gibi dış ticarete bağlı değildir. Dış ticaretteki tahavvüller, dahili iktisadi şartlara tesir etmezse dış münasebetlere taallük eden muhtelif meselelerin işçi nezdinde önem kazanması güç olur. A.B.D. nin coğrafik durumu yakın komşuları arasındaki hâkim ve kuvvetli mevki, Asya ve Avrupadan çok uzakta bulunuşu dış siyasetle ilgili meselelerin Amerikan işçisi bakımından önem itibarıyla tâli derecede kalmasına tesir etmektedir."

Sendika teşkilâtında bir üst kademeye çıkarsak federasyonların da dış siyasete taallük eden meselelerle pek ilgilenmediğini görürüz. Millî

çaptaki sendika federasyonlarının bazıları dış siyasetle devamlı olarak ilgilenmişlerse de bunların durumu istisnai sayılır. Umumiyetle federasyonlar halen olduğu gibi istikbalde de daha ziyade kendi sanayilerine taallük eden hususlarla ilgileneceklerdir. Bu hususlar ise milletlerarası meselelerden ziyade kollektif pazarlıkla mahalli ve milli mevzuata taallük eden hususlar (eyaletlerin mevzuatı ile Federal devletin mevzuatı) ve biraz da milli çaptaki iktisadi ve siyasi problemlerdir. Milletlerarası meselelerle istisnai olarak ilgilenen federasyonların da bu alâkaları için hususî sebepler mevcuttur. Meselâ, hazır elbise (konfeksiyon) sanayiindeki iki büyük federasyonun (International Ladies' Gannent Workers Union — Milletlerarası Kadın Konfeksiyon İşçileri Federasyonu ile Amalgamated Clothing Workers Union — Müttehit Elbise İşçileri Federasyonu — gerek üyelerinin, gerek idarecilerinin büyük bir kısmı bizzat Amerikaya hariçten gelen muhacirlerden - birinci nesil) müteşekki olup, onlar da geldikleri memleketlerle mevcut olan alâka ve irtibatlarını devam ettirmişlerdir. Diğer bir kaç federasyonun alâkası ise liderlerinin milletlerarası meselelerle şahsen ilgilenmesinden ve bu ilgiyi diğer sendika idarecilerine de aşılmasından ileri gelmiştir.

Bu şartlar altında işçilerin dış siyaset programlarının tanzim ve tatbiki sendika konfederasyonuna kalmaktadır. Bu husus eskidenberi böyle olmuştur ve bir değişiklik de bahis mevzuu değildir. Tabiiyle bu neticeyi doğuran birçok sebepler vardır. Evveleminde dış siyaset meselelerinde bütün işçiler adına salâhiyetle konuşabilecek kimseler ancak bütün Amerikan işçi sendikalarını temsil eden konfederasyon ve onun liderleri olabilir. Amerikadaki sendikacılık hareketi bünye itibariyle ademi merkezîyet esasına dayandığı ve bu sebeple konfederasyon, alt kademelerdeki sendika teşekkülleri tarafından ifade edilen rutin işlerle meşgul olmadığı ve işverenlerle kollektif pazarlığa da girişmediği için, ancak konfederasyon liderleri dış siyasetle uğraşacak zamana sahip bulunmaktadır. Netice itibariyle Amerikada işçilerin dış politikası en üst kademe tarafından tanzim edilmektedir. Hakikaten sendika teşekkülleri içinde işçilerin dış siyasetini en iyi tayin edecek kimse bu teşkilâtın zirvesindeki şahıstan gayrisi olamaz ve AFL - CIO, Konfederasyon reisi George Meany'n şahsında dış meselelerle son derece ilgili bir şahsiyete sahip bulunmaktadır. Bu zat yıllardanberi, milletlerarası meselelerde işçilerin temsilciliğini yapmıştır ve reislik makamında kaldığı müddetçe de bu fonksiyonunu lâıkiyle ifa edeceğine muhakkak nazarıyla bakılabilir.

III

Amerikan işçisinin gene dış siyaset meselelerindeki tutumunu tet-

kik etmeden önce, işçilerin dış siyasetinin dayandığı ana prensipler hakkında biraz bilgi vermek faydalı olacaktır.

1 — Amerikan işçisinin kanaatine göre siyasi demokrasinin mevcudiyeti hür sendikaların mevcudiyeti ve gelişmesi için şarttır. Siyasi demokrasinin mevcut olmadığı yerde hür sendikalar mevcut olamaz ve siyasi demokrasi tehlikeye düştüğü zaman sendikalar da muhatarada kalır

2 — Bütün totaliter rejimler hür sendikacılığı imha gayesini güder. Bu sebeple hür sendikaların mevcudiyeti ve gelişmesi, hükümetlerinin bu kaabii rejimlere cephe alan dış politikalarını desteklemek bakımından hayati ehemmiyeti haizdir.

3 — Dünyamızın bugünkü şartları altında siyasi demokrasi hareketleri için en büyük tehlike totaliter bir zihniyete sahip olan ve Sovyet Rusyanın vasi kudreti ve komünist Çin'in potansiyel kuvvetiyle desteklenen Milletlerarası Komünist harekettir. Bu tehlike demokratik memleketler tarafından elbirliğiyle ve şiddetle önlenmelidir.

4 — Sendikaların dış siyasetlerine müessir olan zihniyet, idealist diğergâm ve insani mülâhazalara müstenit olmalıdır, bu sebeple hükümetlerin zihniyetiyle aynıyet arzemesi şart değildir. Bu husus bir zamanlar AFL'in reisi bulunan William Green tarafından şöyle ifade edilmiştir:

"Devlet ideolojik veya siyasi bir cemiyet olmayıp, kudret esasına müstenit bir organizasyondur. Devletlerin siyaseti, ilk plânda ideallere veya muayyen programlara göre değil, fakat coğrafi, iktisadi, stratejik ve hattâ askeri mülâhazalara göre tayin edilir. Hattâ komşularını, düşmanlarını ve dostlarını bile kendi arzularıyla tayin edecek durumda değildirler. Devletlerin realist olması ve tarihlerinin müşkül ve sıkıntılı devrelerinde hayatîyetlerini muhafaza edebilmek için garip ve kötü partonerleri dost olarak kabule mecbur kahr. Bu devletin dış siyaseti ideolojik ve ahlâki mülâhazalara göre tanzim etmesini kimse beklileyemez. Fakat sendikaların durumu devletin vaziyetinden tamamen farklıdır. Sendikaların milletlerarası işbirliği ancak muayyen ideallere, metotlara ve prensiplere istinat edebilir"

İşte Amerikan sendikaları, Amerikan hükümetinin dış siyaset meseleleriyle ilgilenirken kendi politikalarını bu temel prensiplere istinat ettirirler.

IV

Acaba dış siyasete taallük eden belli başlı meselelerde sendikaların tutumu nedir? Sendikaların belli başlı bütün meselelerdeki tutumu-

nu tetkik etmeye zamanımız müsait olmadığı için burada ancak çok önemli telâkki ettiğim bir kaç meseleyi ele almakla iktifa edeceğim.

1 — A.B.D. İLE SOVYET RUSYA ARASINDAKİ MÜNASEBETLER

Zannıma göre, AFL - CIO nun bu meseledeki tutumu genel olarak Amerikan hükûmetinin siyasetinden farklı değildir. Bu hususta bir fikir vermek için AFL - CIO başkanı George Meany'nin Amerikanın (National Broadcasting Corporation network) adlı radyo servisinin 3 Ocak 1958 tarihli neşriyatında yaptığı konuşmadan bazı parçaları iktibas edeceğim:

"Hayatımızın hiçbir devresinde hürriyetlerimiz bugünkü kadar muhtemelen bir tehlikeye maruz kalmamıştı. Bu şartlar altında bütün Amerikan halkına bugünkü durumu dikkatle tetkik etmesi ve ister iyi, ister kötü olsun hakikatleri bilmesi gerekir.

Birinci husus şudur: Sovyet Rusyanın uzun vadeli emellerinin bizim iktisadi istikbalimiz için bir tehike teşkil ettiğine şüphe yoktur. Milletlerarası komünizmin membaı olan Sovyet Rusyanın gayeleri son 40 yıl içinde defalarca tekrarlanmıştır. Bu gaye en basit ifadesiyle, dünyada bugün mevcut olan bütün sosyal, iktisadi ve siyasi sistemleri ortadan kaldırıp bütün dünyaya Sovyet komünizmini yaymaktır.

İkinci husus şudur: Sovyet Rusya bugün askerî bakımdan en az A.B.D. kadar kuvvetlidir. Daha önemlisi, Sovyet Rusyanın son zamanlarda askerî ve teknolojik sahada kaydettiği gelişmeler, millî müdafaa faaliyetlerimizi sür'atle takviye cihetine gitmediğimiz takdirde, askerî sahada Rusyanın Amerikaya nazaran mutlak bir üstünlük kuracağını göstermektedir.

Gerçi bir yatıştırma siyasetiyle milletlerarası gerginliği bir an için azaltabiliriz. Sovyetlerin taktiğini kabul ederek muvakkat bir sükûn devresine girebiliriz. Fakat böyle bir davranış Amerikan milletinin intihar etmesi, bugünkü Amerikan yaşayışının temellerini teşkil eden bütün ahlâki ve ananevî telâkkillerin terkedilmesi demektir.

Sovyetlerin bütün milletlerin anlaşıp sulh içinde yaşamasını istihdaf eden nazariyesi, dünya sulhuna müteveccih ciddi bir program olmayıp, Sovyetlerin soğuk harp ve tecavüz esasına dayanan genel siyasetlerinin bir parçasını teşkil eder.

Bugün Rusyanın peyki olan memleketlerin hepsi, bidayette Sovyetlerin

sülh içinde birarada yaşamak gayesini güden bir anlaşma yapmışlardı. Fakat tecrübeler gösteriyor ki, Sovyetlerin iktisaden ve askerî bakımdan kendisinde, daha zayıf milletlerle yaptığı anlaşmaların hiç kıymeti yoktur.

Şimdi batı memleketleriyle Rusya arasında karşılıklı tecavüzden vazgeçmesini istihdaf eden görüşmelerin yapıldığını duyuyoruz. A.B.D. de veya diğer batı memleketlerinde kim çıkıp da Sovyet Rusyanın son 40 yıl içinde milletlerarası andlaşmalara veya çift taraflı muahedelere riayet ettiğine, vaatlerini yerine getirdiğine dair tek bir misal verebilir?"

Meany'nin temsil ettiği sendikaların görüşlerinin, bu konuşmada ifade ettiği fikirlerden farklı olacağını sanmıyorum. AFL - CIO temsilciler grubunun aldığı kararlar ve yaptığı beyanlar diğer bir çok sendika liderlerinin de Meany'nin komünizm hakkındaki bu görüşlerine iştirak ettiğini göstermektedir. Şu halde sendikaların Amerikan hükûmetine Sovyetlerle münasebetleri hususunda yapacağı tavsiye nedir? Aşağıda hülâsaten bir araya getirdiğim fikirlerin AFL - CIO nun bu husustaki görüşlerini ifade ettiğini sanıyorum: a) Hiçbir komüniste, komünist hükûmete ve bilhassa Sovyet Rusyaya itimat etmemeli; b) Askerî bakımdan Rusyaya üstün, veya hiç olmazsa eşit olmalı; c) Komünistlerle aktedilen konferanslarda ve onların yaptıkları taahhütlere karşı çok dikkatli olmalı; d) Sovyetlerle resmi münasebetleri mümkün olan asgari hadde tutmalı; e) Hüdûnya ile münasebetleri muhafaza etmeli ve geliştirmeli.

Bu hususta zikredilecek son bir nokta da şudur: Birkaç ay evvel A.B.D. ile Sovyet Rusya bir kültür anlaşmasına vardılar. Buna göre her iki memlekete mensup muhtelif heyetler (sanayi, güzel sanatlar, musiki, Üniversite, ziraat vs.) gibi çeşitli sahalarda tetkikler yapmak üzere karşılıklı ziyaretlerde bulunacaklardır. Yukardaki izahattan anlaşılabilirceği gibi, sendikalar bu kültürel mübadeleye iştirak etmiyeceklerdir. Zira bu na iştirak demek, Sovyet işçi teşekküllerini gerçek manada ve samimi sendikalar olarak kabul etmektir. Halbuki Amerikan sendikacılanna göre Sovyet sendikaları hür işçi teşekkülleri olmayıp, hükûmet kontrolü altında bulunan ve üyelerinin fikirleriyle değil, fakat Sovyet hükûmetinin ve komünist partisinin kararlarıyla hareket eden organlardır. Bu şartlar altında Amerikan ve Sovyet sendika liderlerinin karşılıklı ziyaretlerde bulunmalarını kabul etmek, Amerikan işçisinin Sovyet sendikalarını resmen tanıdığı manasını tazammun eder. Halbuki hükûmetin mutlak murakabesi altında bulunan bu teşekküllerin sendika olarak resmen tanınması doğru değildir.

2 — MİLLİ SAVUNMA VE SİLÂHLANMA :

Demokratik memleketlerin bazılarında, hususiyle Almanyada sendikalar Batının askerî savunma siyaseti ve tahsisen atom silâhları ile atomla işleyen vasıtaların istihsal ve tecrübe edilmesine dair politikasını sarahaten tenkit ederken Amerikan sendikalarının davranışı tamamen farklı bulunmaktadır. AFL - CIO nun son 1957 Aralık kongresinde bu mevzuda alınan karardan bir kısmını aşağıya aynen dercediyorum:

“Bu günlerde Amerikan savunma programının yeniden gözden geçirilmesi bahis mevzuudur. Biz askerî mütehassıs olmamakla beraber, Amerikan ordusunun seferberliği hususunda işçiye düşen vazifeler, bizi aşağıdaki programı tanzime sevkettmiştir.

Sovyetlerin bizden daha ileri gittiği bütün askerî sahalarda onları geçmek için elden gelen bütün gayretler sarfedilmelidir. Milletlerarası ihtilâfların sulh yoluyla halli hususunda bütün Amerikan milleti dua etmekte ve bu uğurda çalışmaktadır. Fakat askerî sahada geri kalmamızın Sovyetlerin süratle zaferi kazanmalarına imkân vereceğini de kabul etmemiz lâzımdır.

Bu zaruret Reiscumhurun meclise takdim ettiği gelecek yıla ait bütçe programının tanziminde kendini hissettirmiştir. Memleketin askerî sahada gelişmesi için gereken malî imkânları milletimiz temin edebilir ve edecektir. Bu artış neticesinde askerî masrafların bir milyar dolara mı yoksa 4 ilâ 10 milyar dolara mı çıkacağını kestirememekle beraber gereken meblâğın temin edileceğini söyleyebiliriz.

Amerikan işçisi seferberliğe ait programını tetkik etmelidir. Hayati önemi olan cetveller şimdiden hazırlanmalı; programlar yapılmalı ve hazırlıklar tamamlanmalıdır. Sivil müdafaa programı yeniden ele alınmalıdır. Silâh kuvvetlerin erat programı dikkatle tetkik edilmelidir.”

Amerika Birleşik devletlerinin ve müttefiklerinin askerî gücünü arttırmaya matuf bir hükümet siyaseti AFL-CIO tarafından kuvvetle desteklenecek, buna mukabil bu sahada gevşek davranılması sendikaları şimdiden işitilmeğe başladığı gibi, tenkitlerini mucip olacaktır.

3 — MÜSTEMLEKEÇLİK MESELESİ :

Amerikan —Rus münasebetleri dışında Amerikan işçisinin en çok

önem verdiği mesele müstemlekecilik siyasetidir. Müsaade ederseniz 1957 kongresinde AFL - CIO nun bu hususta ittihaz ettiği karardan bazı parçaları yine aşağıda aynen belirteceğim:

"Amerikan işçisi her zaman olduğu gibi bugün de, müstemleke idaresi altında ezilmiş bütün milletlerin hürriyet ve istiklâlini kazanma yolundaki emellerinde hemfikirdir. Amerikan halkının demokratik an'aneleri icabı biz demir perdenin her iki tarafındaki bütün müstemlekeçilerin tazyik ve istismarlarına şiddetle muhalifiz. Biz kendi hükümetimizi bile; yine kendi müttetiklerimizimizin Afrikada, Asyada veya başka yerlerde takip ettikleri müstemlekeci, siyasetlerine karşı, kuvvetler muvazenesi siyasetine tâbi olarak, bu siyasetlerine iştirâk etmediğini resmen bildirmedikleri veya onlara karşı cephe almadığı için, tenkit etmek'e tereddüt etmedik.

Demokratik memleketler müstemleke siyasetine başvurduğu müddetçe Sovyet emperyalizmine yardım etmekte; dünyayı karıştırıp fesat tohumları ekmesine imkân vermekte beşerî hürriyeti ve dünya sulhunu zedelemektedir. İngilizlerin Kıbrıs'ın bağımsızlığına, Fransızların Cezayir'in istiklâline karşı muhalefet etmesi buna bir misaldir.

Biz İngilizlerden Kıbrıs bağımsızlık vermesini, Fransızlardan da Cezayire bağımsızlık vermek için hemen müzakerelere başlamasını ve askerlerini geri çekmesini rica ediyoruz.

Biz müstemlekelere sahip olan memleketlerdeki hür sendikalardan ısrarla şunu istiyoruz: 1) Müstemleke milletlerinin hürriyet ve bağımsızlığını tanıması için hükümetlerinize tazyik yapınız; 2) Müstemlekelerdeki sendikalarla kardeşane münasebetler kurunuz ve onlara elinizden geldiği kadar cömertçe yardım ediniz."

Son yıllarda Amerikan sendikalarını müstemlekecilik mevzuunda kararlar aimağa sevkedecek fırsatlar eksik olmamıştır. Kenyada, Hindicinde, Tunusta, Fas'ta, Kıbrısta, Cezayirde, Mısırdaki vs. husule gelen mücadelelerde, Amerikan sendikaları her vesileyle, istiklâli için, bağımsızlığı için veya siyasi şartlarını biraz daha ıslah etmek için mücadele eden milliyetçi hareketleri kuvvetle desteklemiş ve statükoyu muhafazaya çalışan müstemlekeçilerin bu husustaki faaliyetlerini aynı şiddetle takbih etmiştir.

1957 AFL - CIO kongresine çekilen iki telgraf Amerikan sendikalarının gösterdiği bu ilginin hariçte de anlaşıldığını göstermektedir. Cezayir İşçi Sendikaları Konfederasyonu genel sekreteri RAŞİD şu telgrafı çekmiştir:

"Bütün mazlum milletlerin istikâli için mücadele eden Hür Amerikan işçisi Cezayir'in istiklâl hareketini de bilâkaydüşart desteklemelidir. Sizden, Birleşmiş Milletler veya A.B.D. Hariciye Vekâleti nezdinde Cezayir meselesinin, bağımsızlığın tanınması zımında Milliyetçilerle (National Liberation Front) müzakereye girişmek suretiyle halledimesi için tavassutta bulunmanızı istirham ediyorum."

Kıbrıs sendikaları konfederasyonu genel sekreteri Michael N. Pissas da şu telgrafı çekmiştir:

"Kongrenizde Kıbrıs meselesinin ele alınacağına ve bu hususta bir karara varılacağına eminim. Sizden Kıbrısın bağımsızlık talebini kabul etmesi için Birleşmiş Milletler ve A.B.D. Hariciye Vekâleti nezdinde tavassutta bulunmamızı rica ediyorum."

Amerikan işçisinin müstemlekecilik meselesindeki kanaatlerine müessir olan âmilleri tetkik etmek enteresan olacaktır. Bu âmillerin başında ahlâk unsur gelir. Amerikan işçisi, kendi mukadderatını tayin hususunda bir millete istiklâl hakkı tanımamanın gayriahlâki olduğuna inanmaktadır. Yine Amerikan işçisi müstemleke siyasetlerinin, az gelişmiş memleketlerin iktisaden istismar edilmek istenmesinden ve biraz da halkının siyasi bakımdan fazla olgun olmayışından ileri geldiğine ve fakat artık böyle bir siyasetin haklı görülemeyeceğine kani bulunmaktadır. Bunlara inamamam tarihî faktör olarak Amerikalıların İngiliz müstemlekesi olmaktan kurtulmak için yaptığı mücadeleler de, Amerikan işçisinin bünye itibarıyla bugünkünden farklı olmasına rağmen aynı gaye ile çarpışan unsurlar için sempati duymasına sebep olmaktadır. Nihayet istiklâl hareketlerinin kasten geciktirilmesinin veya buna tamamen mani olmanın, bu gibi müstemlekelerde komünistlerin kuvvetlenmesine ve komünist propagandası için müsait bir zemin husule getireceğinden de korkulmaktadır. Amerikan işçisi bu siyasetini aynı zamanda A.B.D. ne yeni dostlar kazandıracaktır da dikkate alır (maânafehu bu siyaset bazan bugün olduğu gibi eski dostlukların bozulmasına da sebebiyet verebilir). Nihayet bu milletler istiklâline kavuştuğu takdirde buralarda hür sendikacılık hareketlerinin gelişeceği ve bunların batı dünyasının sendika faaliyetlerine bağlanacağı umulmaktadır. Bütün bu sebepler birarada mütalâa edilince sendikaların müstemlekecilik meselesindeki tutumunu ve hükümetin siyasetini bu yolda tashih etmek hususundaki gayretlerini izah etmek mümkün olmaktadır.

4 — DIŞ SİYASETLE İLGİLİ İKTİSADİ MESELELER :

Siyasî meselelerde bazan AFL - CIO müşkül durumda kalmaktadır. II harbin sonundanberi Amerika işçisinin resmî tutumu liberal bir

ticari siyaset lehinde olmuştur. Bu siyasetin tezahürü, A.B.D. nin Türkiye ve Yunanistana yardım programını, Marshall plânını, teknik yardımı ve 4. nokta (Point IV) projesini ve nihayet ilk defa 1930 da Devlet Nazırı Cordell Hull zamanında başlayan gümrük hadlerinin karşılıklı olarak indirilmesi prensibini, sendikaların tasvip ve desteklemiş olmasında görülmüştür. Zannediyorum ki, gerek mebusan gerek ayan meclisinde, gerek delegeler vasıtasıyla, gerek mütalâalarına müracaatt suretiyle konfederasyonun ileri sürdüğü fikir ve mütalâalar gözden geçirilse, AFL - CIO nun daima Amerikan dış yardımları ve dış ticaret meselelerinde liberal bir noktai nazar müdafaa ettiği görülür. Amerikan ekonomisinin bugünkü bünyesi içinde faaliyette bulunan bir federasyonun bu tutumu gerek iktisadi gerek siyasi bakımdan makûl görülmektedir.

Zira Amerikan işçisi kütle olarak liberal bir ithal siyasetinden fayda görmektedir. Saniyen böyle bir siyaset uzun vadede dikkate alınırsa Amerikanın ihracat durumu için de zaruridir. Siyasî bakımdan da bu tutum makuldur. Zira liberal ithal siyaseti diğeri memleketlerin ihracatını teşvik suretiyle dolar temin etmelerine ve bununla da A.B.D. ile diğeri gelişmiş memleketlerden lüzumlu ithalâtlarını yapmalarına imkân vermektedir.

Maamifih bütün işçiler için faydalı olan bir siyaset muayyen işçi teşekkülleri için aynı neticeyi doğurmayabilir. Meselâ A.B.D. de mensucat sanayii 1945 tenberi gerilemektedir ve ithal edilen mensucat mamullerinin rekabetinden müteessir olmaktadır. Bu sebeple Amerikan Mensucat Sendikaları Federasyonunun (AMSF) dış ticaret siyasetinde Konfederasyondan farklı bir görüşe sahip olmasına şaşmamak gerekir. AMSF (TWUA) genel olarak serbest ticarete muanz değildir, sadece mensucat sahasında buna taraftar değildir. *AFL - CIO Federationist* mecmuasını 958 Nisan sayısında AMSF başkanı bu mevzuda şu fikri ileri sürmektedir:

"Biz AMSF (TWUA) olarak iktisadî teerit taraftarı değiliz, karşılıklı ticarete kuvvetle taraftarız. Fakat mütekabil ticaret A.B.D. ne doğru tek taraflı bir emtia akımına ve yerli sanayiın yıkımına sebep olmamalıdır. Mensucat sanayinde geniş ölçüde milletlerarası mübadeleye taraftar değiliz. Zira bu sanayiın ham maddesi dünyanın her tarafında mebzuldur fabrikaların tesisi nispeten basittir. Bu sebeplerden dolayı kanaatimizce her millet ancak dahili piyasası için istihsalde bulunabilir ve bulunmalıdır. Fakat aynı zamanda Amerikan mensucat piyasasında mahreç arayan diğeri memleketlerin iktisadî zaruret arzeden durumlarını da takdir etmiyor değiliz.

Bu hakikatlerin ışığında bütün mensucat mamulleri için bir kota sistemi

ihdas edilmesini ve yerli mamuller için bu kotada muayyen bir nisbetin kabul edilmesini lüzumlu görüyoruz. Bu arada mensucat gümrük tarifelerinde herhangi bir indirim yapılmamalıdır.”

İthal mamullerinin rekabeti neticesinde üyeleri büyük ölçüde işsizliğe maruz kalan işverenlere karşı pazarlık kudretleri azalan bir sendikana bu görüşü ileri sürmesi normaldir. Zira netice itibariyle bir sendikanın asli fonksiyonu işçilerinin iktisadi ve sosyal menfaatlerinin vikayesini ve gelişmesini sağlamaktır. Aksi takdirde, bu fonksiyonunu ihmal eden bir sendikanın hayatiyetini muhafaza etmesi güç olur. Fakat himayeci bir iktisat siyasetine taraftar olan federasyonların mahdut oluşu konfederasyonun liberal bir dış ticaret politikası takip etmesini mümkün kılabilir. Bu siyaset bilhassa, otomobil işçileri, çelik işçileri, kauçuk ve lâstik işçileri sendikaları gibi üyeleri böyle bir siyasetten hakikaten çok müstefit olan büyük federasyonlar tarafından desteklenmektedir. Maamafih, eğer hariçten otomobil ithali devamlı bir artış kaydederse otomobil işçileri sendikalarının bugün taraftar buldukları düşük gümrük tarifelerinin tatbikine ait siyasetlerini devam ettirip ettirmeyecekleri cayı sualdir.

V

Amerikan sendikaları Amerikan dış siyasetine nasıl tesir eder?

Umumiyetle bir siyasî baskı grubunun hükûmetine tesir icra etmesi için içten ve dıştan olmak üzere iki yol vardır. İçten tesir yolu, siyasî baskı grupları için önem ifade eden hükûmet daire ve makamlarına, meselâ misalimizde dış siyasetle ilgili dairelere kendi adamlarını koymak. Tabiatıyla bunların temsil ettikleri gruba sadık kalacakları farzedilir. 1946 - 47 denberi Amerikan hükûmetinin dış siyasetle ilgili makamlarına işçiler kendilerine ait olması lâzım gelen yerler olarak benimsemişlerdir ve bunda kısmen muvaffak da olmuşlardır. Bunun en iyi örneği Marshall Yardım programı için kurulan teşkilâttir. Bu teşkilâtın merkezi kademesinde İktisadî İşbirliği idaresinde (ECA) bir (Labor Affairs Office) çalışma dairesi teşkil edilmiş ve elemanları doğrudan doğruya sendikacılar arasından seçilmişti. Buna inzimamen, bu teşkilâta iştirak eden her memlekette asgarî bir kişi (Labor Adviser) Çalışma Müşviri olarak vazifelen-dirilmiştir.

1957 den beri Marshall Plânını istihlâf eden diğer teşekküller “The Mutual Security Agency (Karşılıklı Güvenlik teşkilâtı) The Foreign Operation Administration (Dış Faaliyetler idaresi); The International Cooperation Administration (Milletlerarası İşbirliği idaresi)” de gerek

AB.D. de gerek ilgili memleketlerde çalışma müşavirleri bulundurmakta devam etmiştir. Artık işçilerin bu kabil organlarda iştiraki hususu lüzumlu ve önemli bir zaruret olarak an'aneleşmiş ve yerleşmiştir. Bu sistemin müessiriyeti gerçi tenkit mevzuu olmaktadır. İlk tenkit sendikaların bu teşkilâtlara gönderdiği elemanların vasıl ve kifayet derecesi hakkındadır. Umumiyetle bu elemanların en seçme kimselerden müteşekkil olmayıp ikinci derecedeki şahıslar arasından seçildiği iddia edilmektedir. İkinci tenkit de sendikalı memurların gerek teşkilâta, gerek programa tanıtım intibak edemeyişleridir. Her iki tenkitte de hakikat payı mevcuttur.

İçten tesirin ikinci misali Hariciye Vekâletindeki Çalışma Ataşelikleri programıdır. II. harptenberi Amerikan hariciyesinde (Çalışma Ataşeliği) adıyla yeni bir hizmet şekli ihdas edilmiştir. Çalışma ataşelerinin fonksiyonu şöyle belirtilmiştir: Yabancı memleketlerde işçi hareketlerine ve çalışma münasebetlerine tesir eden iktisadî ve siyâsî gelişmelerden Amerikan hükûmetini haberdar etmek; çalışma meselelerinde elçilere tavsiyelerde bulunmak; A.B.D. deki işçi hareketleri ile dışardaki işçi hareketleri arasında bir bağlantı kurmak. Bu çalışma ataşelerinin büyük bir kısmı sendikacılar arasından seçilmekte ve sendikalı olsun olmasın bunların seçiminde AFL-CIO kuvvetle müessir olmaktadır.

Maamafih bu içten tesir yollarının, Amerikan Hükûmetinin genel dış siyasetine son derece tesir ettiğini ileri sürmek çok mübalâğalı olur. Şurası var ki, bu çalışma müşavirliklerinin ihdası, Amerikan hükûmetinin memleketin iktisadî ve siyâsî meseleleri bakımından sendikaları gerek dahilde, gerek hariçte önemli bir organ olarak kabul ettiğini gösterir.

Amerikan Hükûmetinin haricî siyasetine işçilerin dışardan yaptırdıkları tesirlere gelince, bunlar şöyle ifade edilebilir :

AFL-CIO'nun muhtelif kısımları ve bazan da münferit sendika federasyonları tarafından hemen bütün dış meselelere ait alınmış kararlar ve verilmiş beyanlar mevcuttur. Bu beyanlar ve kararlar kaide-ten ilgili hükûmet mercilerine, ve meselâ, A. B. D. Devlet Vekâletine arz edilmektedir. Fakat bunların hükûmetin siyasetine müessir olacağına pek ihtimal vermiyorum. Bunun dışında tecrübe edilmiş olan (Lobby) metodu mevcuttur. Bu husustan " Amerikan sendikalarının siyâsî faaliyetleri " adlı konferansında bahsettiğim için burada ayrıca zikrine lüzum görmüyorum. Bunun dışında dış meselelerle ilgili muhtelif bahislerde bilgi edinilmek için mebusan meclisinin muhtelif üyelerine çağrılan sendikacıların ifade ettikleri fikirler de dış te-

sirler meyanında zikredilebilir. Bu metod, danışılan husus, işçilerin heyeti umumiyesinin veya mensucat sanayiinde olduğu gibi bir kısmının iktisadi menfaatlerine taallük ediyorsa, müessir bir usuldür. Belki en müessir bir usul de sendikalarla Devlet Nezareti arasında doğrudan doğruya yapılan temaslardır. Bu kabil temaslar son zamanlarda artmış, hattâ teamül haline gelmiştir. Umumiyetle AFL-CIO'nun Milletlerarası İş Münasebetleri Dairesinin elemanlarıyla, A.B.D. Devlet Vekâletinin çalışma müşavirleri arasında çok yakın münasebetler tesis edilmiştir. Bu kabil temaslar son zamanlarda artmış, hattâ teamül haline gelmiştir. Umumiyetle AFL-CIO'nun Milletlerarası İş Münasebetleri Dairesinin elemanlarıyla, A.B.D. Devlet Vekâletinin çalışma müşavirleri arasında çok yakın münasebetler tesis edilmiştir. Bu müşavirlerin her biri dünyanın bir coğrafi bölgesiyle meşgul olmaktadır. Hattâ kanaatime göre AFL-CIO'nun mühim şahsiyetleri Devlet Vekâletinin yüksek kademelerindeki zevata, hattâ bazan Devlet Vekilinin bizzat kendisine istedikleri tâyinleri yapttırmakta, ileri sürülen mevzu ve tavsiye edilen şahıs hükûmetin ihtiyacına uygun gelmek şartıyla pek güçlüğe maruz kalmaktadır. Bu temaslar kaideten halka intikal etmemekle beraber Amerikan dış siyasetine işçi görüşünü aksettiren en mühim vasitalardan biridir.

Bu müşahedeler dışında işçilerin dış siyasete müessiriyet derecesini tâyin eden faktörler üzerinde de biraz duralım. Evvelâ iktidarda bulunan, yani hükûmeti elinde tutan parti ile sendikalar arasındaki münasebetlerin umumî durumu çok önemlidir. Umumiyetle Cumhuriyetçi Parti iktidarına nazaran Demokrat Parti iktidarı üzerine işçilerin daha müessir olabileceği kabul edilebilir. Tabiatıyla bu husus sadece dış münasebetler için değil, bütün münasebetler için varidi hatırdır. Maamafih Başkan George Meany'nin Birleşmiş Milletler Genel Konseyine 1957 de A.B.D. delegeşi olarak tayin edilmesi, işçilerin bugün yâni Cumhuriyetçi Parti hükûmete hâkimken — dahi hükûmet nezdinde önemi kabuf edilen bir unsur olduğunu göstermektedir.

Saniyen işçilerin üzerinde durduğu dış siyaset meselesinin önemi de işçilerin hükûmete tesir derecesini tayin eder. Diğer bir ifadeyle hükûmetin, hangi meselelere işçilerin çok önem verdiği hususundaki kanaat ve telâkkisi çok mühimdir. Hükûmet umumiyetle iktisadi meselelerin işçiler için siyasi meselelerden daha önemli olduğuna kanidir. Bu sebeple hükûmet işçilerin iktisadi noktai nazarlarını, siyasi görüşlerine nazaran daha kolaylıkla dikkat nazanna almağa mütemayil bulunmaktadır.

Nihayet, bahis mevzuu olan meselenin A.B.D.'nin genel siyaseti muvacehesinde arzettiği önem derecesi de işçilerin o mevzudaki müesiriyetlerine tesir eder, hattâ bazan menfi tesir icra edebilir. Meselâ A.B.D. için son derece hayatî önemi haiz olan bir meselede, işçilerin görüşü hükûmetinkinden farklı ise, hükûmet tarafından pek dikkate alınmaz. Halbuki memleket bakımından o kadar önemli olmayan bir meselede hükûmet kendi görüşüne aykırı olan sendika noktai nazarı daha müsamaha ile dikkat nazarı alır. Meselâ sendikalar Amerikan Hükûmetine Cezayir'in bağımsızlığı için Fransız Hükûmetine tazyikte bulunmasını istese, hükûmetin bugün takip etmekte olduğu çok dikkatli ve nazik tutum tarzını değiştirmesine ihtimal verilmez. Zira bu teklif sadece Cezayirin bağımsızlığı ile ilgili bir mesele olmayıp, aynı zamanda Batının savunma siyaseti, NATO, Avrupa müşterek pazarı gibi birçok meselelerle de ilgili bulunmaktadır.

Buna mukabil sendikalar, Amerikan Hükûmetinin küçük bir memlekete yaptığı iktisadî yardımların mevzulara göre dağıtım tarzında meselâ, sermaye ve yatırım cephesine, işçilerin gelir seviyesini yükseltici tedbirlere kıyasen veya istihlâk maddeleri imâl sanayiinin gelişmesine nazaran daha çok önem verildiğini ileri sürerek, bu dağıtım tarzının değiştirilmesini istese, böyle bir teklifin çok daha ciddiyetle ele alınması mümkün olur.